

no. 6

10 december
de deur uit.
1971

MEDEDELINGENBLAD

VAN

HEEMKUNDEKRING

PEELLAND

NOVEMBER 1971

Gewijzigde contributieregeling voor 1972 op stapel

Het nieuwe bestuur heeft vanaf maart getracht onze kring weer nieuw leven in te blazen.

Om daartoe te komen waren, enkele extra impulsen noodzakelijk. Het bestuur meende die gevonden te hebben in het "experiment Croy" dat wel aan de opzet beantwoordde en laatstelijk in de gezamenlijke bijeenkomst met de Eindhovense kring Kempenland; op zich wat minder geslaagd maar toch wel gezellig.

Beide evenementen kostten de vereniging nog al wat geld gezien in verhouding tot ons magere budget.

Nu wij op het einde van het verenigingsjaar nog plannen moeten maken voor de komende maanden is het noodzakelijk orde op zaken te stellen. Zo zal u uit een onderstaande proeve "van een budget voor 1972" zoals dit door de penningmeester werd opgesteld blijken, dat een contributie verhoging niet meer te ontgaan is. Ons voorstel is dan ook om deze te gaan vaststellen op f.15-.

Dit zal op onze volgende bijeenkomst in stemming worden gebracht. In verband daarmee vertrouwen wij dat U zo enigszins mogelijk op die vergadering aanwezig zult zijn.

Proeve begroting 1972

Lasten:

Kosten contactblad,
secretariaat, porti,
etc. F 400,-
Bijdrage Brab.Heem
bij ca 100 leden - 550,-
Honorarium sprekers
en kosten excursies- 600,-
Representatiekosten- 250,-

F1800,-

Baten:

Contributies.

Bij 100 leden F 1500,-
Gem.subsidie - 300,-

F 1800,-

Bij deze opzet is dus met geen enkele ruimten rekening gehouden om eens van uit de kring iets extra's te doen; geen enkele reserve dus.

Wij vertrouwen dat U naar aanleiding van dit verhaal begrip zult hebben voor de moeilijk e situatie, welke op onze eerste volgende bijeenkomst, voorafgaande aan de lezing van drs. Knippenberg, ter sprake zal komen.

W.Koolen, voorzitter.

Geachte Leden,

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een bijeenkomst op woensdag 8 december a.s. om 20 uur in hotel St. Lambert op de markt.

De ons zeer bekende drs. W.Knippenberg zal dan een lezing houden met dia's over "Winterfeesten". Het gaat over St. Nicolaas, zijn schimmel, de koecken e.d. Na de pauze zal ook nog het een en ander verteld worden over Kerstmis en Driekoningen.

Allen die drs. Knippenberg ooit gehoord hebben, weten dat ons weer een interessante avond te wachten staat. Wij rekenen dan ook op een goede opkomst.

Namens het bestuur

Br. B.v.d.Ven

secr.

De Roomsche Kerkshuur

Te Helmond

=====

De inval der Franschen in 1672 had ook voor de Katholicken van Helmond het gelukkig gevolg, dat zij de kans hadden en ook waarnamen tot het bouwen eener kerkhuizinge of kerkshuur.

Volgens Th. Ign. Welvaarts stond Edmond van Cortenbach Heer van Helmond daartoe een stukje grond af, hetgeen wij echter nergens bevestigd vinden.

Wel vinden wij vermeld, dat het terrein waarop de kerkshuur stond, met het daarbij gelegen erfeene oppervlakte besloeg van circa 13 roeden, dat zij stond in de kerkstraat, aan hare oostzijde de Kerkstraat, aan hare westzijde het Kampstraatje, dat zij was aangebouwd "uit de prittatieve beursen der Roomsche Katholijke ingezetenen" en dat bij hare bouwing twee huizen waren weggebroken. (De juiste plaats is waarthans het pas gerestaureerde N.H. Kerkje staat.)

Begeven wij ons in de geest omtrent het midden der 18e eeuw naar de Helmondsche Kerkshuur, om haar even in oogenschouw te nemen. Het is een lieflijk rustig plekje. Het bijbehorend hofje en de lindeboomen, waaronder zij gelegen is geven aan haar eenvoudig en bescheiden uiterlijk een vertrouwelijk en vredig aanzien.

Het vriendelijk kerkje binnengetreden, zien we behalve het hoofdaltaar van St. Lambertus nog twee zij altaren, t.w. een Lieve Vrouwe en een St. Jozef-altaar; verder de gewone kerkmeeubelen als communiebank, biechtstoel enz. enz. Ook is er een orgaan met orgel aanwezig.

Den vloer van het schip zien we bijna geheel bezet met banken, heele en halve, in het midden der kerk aan de zuidkant tellen wij er 21 en aan de noordkant 18, alle heele; dan nog 24 halve banken tegen de muur aan de zuidkant en 4 halve tegen de muur aan de noordkant. Ook zie we nog een twintigtal stoeltjes, welke tegen zes stuiver per jaar verpacht zijn.

Het verkoopen of verpachten van de banken was lange tijd oorzaak van vele geschillen en oneenig-

neden. Om hieraan een einde te maken, werd door de pastoor Ludolphus Vermeulen en de kerkmeesters in tegenwoordigheid van den H oogeerwaarden Heer Vicaris Martinus van Litsenborg op 4 Juni een kerkvergadering gehouden. Eene nieuwe regeling werd als dan getroffen, waarmede de parochianen zich heel goed konden vereenigen.

Jammer, dat het kerkje voor de kerkbezoekenden gemeente wat klein en laag was. Het had een lengte van 115 Rijnlandsche voeten, terwijl de hoogte der ramen 10 en hunne breedte 6 voeten bedroeg. Vooral bij sommige gelegenheden zooals bij de eerste communie der kinderen, kon men zich slechts met moeite behelpen.

Deswege werd dan ook in 1784 en opnieuw in 1785 door pastoor en kerkmeesters een rekest gepresenteerd aan de Staten-Generaal; gevraagd werd, het kerkje aanmerkelijk te vergrooten, alsook een nieuw orgel te plaatsen. In hun rekest verzuimden de supplianten niet, te wijzen op het stil en zedig gedrag der Roomsche gemeente te Helmond. Het verzoek bleef niet zonder resultaat want in 1786 is de kerkschuur vernieuwd geworden, -gelijk Schutjes in het vierde boek op blz. 122 schrijft- en wij zelf in meerdere stukken te weten de kerkrekeningen bevestigd vonden.

Lang hebben de katholieken hier niet meer gezeten, want op 17 September 1804 feestdag van St. Lambertus zou Roomsche Helmond zijne kerkschuur verlaten om de Heilige Handelingen wederom te gaan vieren in zijne oude Parochiekerk van St. Lambertus.

Er werd in die dagen aan de kerkschuur wel gebroken doch zij werd nog niet afgebroken. Op 26 Maart 1806 werden de elf opgaande lindeboomen publiek verkocht door de regeerende kerkmeesters Godefr. van de Loo en Peter Swinkels jr.

In Februari 1807 werd een publieke verkoop gehouden van balken, ribben, deuren en ander houtwerk gekomen van de voormalige R.K. Kerkhuizinge.

De algeheele afbraak geschiedde in 1808. Op 25 Februari vroeg de kerkraad aan Vicaris van Alphen verlot de ledig staande kerkschuur te verkoopen in

haar geheel of wel bij afbraak. En om de Gereformeerden tenminste het recht te ontnemen om hen te lasteren, als hadden zij alles gedaan om den Gereformeerden alle gelegenheid tot bekoming eener plaats voor hunne eeredienst te benemen, stellen zij voor, om met de Gereformeerden over den verkoop der kerk-schuur te mogen onderhandelen. Dat de Gereformeerden ze koopen zouden, was evenwel niet te vermoeden. Bovendien stond het den kerkraad vrij, den koop prijs zo hoog te stellen dat de Gereformeerden den koop zeker zouden afwijzen, terwijl men dan toch dit bereikt had, dat de Hervormden den Kerkraad en al de Roomschen van het Departament niet langer bij den boezemvriend en beschermer der Hervormden, den Minister van Binnenlandsche zaken, konden beschutten van vervolgzucht. Deze Missive was ondertekend door:

J. A. Bots - J. v. d. Foelart - P. v. d. Wallen - J. v. Lias-hout - G. v. d. Loo en G. Schampers.

Het antwoord van den Vicaris is ons onbekend.

Wel weten we, dat spoedig daarop met den afbraak der kerk begonnen werd en dat 24 Maart - 8 April en 11 Mei publieke verkoopingën plaats hadden van pannen - panlatten - plavuizen - gordijnen enz. van de afgebroken kerk-schuur afkomstig.

Den stuk der schuur voor in de Kerkstraat bleef voor afbraak bewaard. De Burgelijke Gemeente kocht immers voor 250 gld. twee negende van den grond met het gedeelte van de voormuur of gevelen, de gedeelten der zijmuren; om er een brandspuithuisje van te maken. Het opbouwen van bedoeld gedeelte der bijna afgebroken voormalige Roomsche kerkhuizinge tot plaatsing der Gemeentelijke brandspuiten werd 27 Juni 1808 aanbesteed.

Zeven negende gedeelte van de plaats der voormalige kerkhuizinge en ook het aangrenzende huisje met hof in het Kampstraatje bleef alsnog aan het R.K. Kerkgenootschap toebehoren.

Het brandspuithuisje was nauwelijks gereed of het moest reeds sneven.

Bij het bekende bezoek van Koning Lodewijk Napoleon

op Zondag 16 April 1809 aan Helmond, bracht Zijne Majesteit ook een bezoek aan het huis van den Predikant Albert Scholten; alwaar hij de kamers zag; waarin de Protestanten sinds 17 September 1805 kerk hielden. De Koning schonk als dan 6000 gld. om een kerkje voor de H. hervormden op te bouwen.

Daarop volgde den 4en van de Bloemaand 1809 een Koninklijk besluit, waarbij werd bepaald dat te Helmond voor de H. hervormde Gemeente aldaar en voor die van Aarle-Rixtel eene kerk moest worden gebouwd en wel, terplaatse waar te vooren de nu afgebroken Roomsche Kerk heeft gestaan, "en dat 't Gemeentebestuur van Helmond moest zorgen." dat de toegang tot de ge-
 • de kerk, welken toegang door het plaatsen van een brandspuithuis zeer belemmerd is, genoegzaam open en ruim zij.

H. erhaaldelijk werd de President P.P. Swinkels P.zn. door Gecommitteerde der Hervormde Gemeente predikant Scholten, C.F. Wesselman jr. en W.A. Ramaer verzocht het brandspuithuisje te ruimen. De President was echter huiverig, hieraan gevolg te geven, blijkbaar omdat hij aldus er aan zou medewerken dat de Hervormde kerk op gewijden bodem zou opgetrokken worden. Nadat hij echter een onderhoud had gehad met den landdrost van Brabant, bracht hij de zaak ter raadsvergadering van 15 Mei 1809. De vergadering nam haar in nadere overweging en besliste op 2 Juni, dat het Brandspuithuisje aan de kerkstraat zou afgebroken en achter op de fundamenteën der afgebroken Roomsche Kerk aan het Kampstraatje zou opgebouwd worden ten laste der Gemeente. Het afbreken van het spuithuisje en het bouwen van een ander werd den 14en van den Zom-
 • ermaand 1809 aanbesteed. Aan het toen gebouwde brandspuithuisje herinnert ons het opschrift "'t Spuijthuijs" dat nog lange jaren in de voorgevel gezeten heeft van het toen terplaatse staande dubbele woonhuis, waarvan de eigenaar C. Carp was. Bij de afbraak van deze twee huizen in de Kamstraat, die de nummers 10a en 12 droegen op 15 oktober 1963 heeft de toenmalige archivaris de heer Ch. van Bokhoven er voor geijverd dat de gevelsteen in het gemeentemuseum werd ondergebracht. Zodat nog een klein stukje historie van het tweede ge-

bouwde "Spuijthuijsje" in 1809, voor het nageslacht bewaard gebleven is.

Aangaande de Hervormde Kerk, die op de plaats der afgebroken Roomsche Kerkschuur gebouwd zou worden, had koning Lodewijk bepaald, dat zij in 1809 gereed moest zijn. Men kreeg evenwel uitstel om ze een jaar later te bouwen. Op 5 Februari 1810 werd de nieuw te bouwen kerk aanbesteed. Het werk moest 1 April 1810 begonnen en 1 October gereed zijn. Het werd aangenomen door Martinus van Driel, timmerman te Mierlo voor f. 5.390.--. Het kerkje werd afgebroken in 1847 toen der zelfde plaatse de thans nog aanwezige Hervormde Kerk gebouwd werd.

Ziedaar het einde der voormalige Roomsche Kerkschuur te Helmond, die, schuilend onder hare linden, thans nog onze verbeelding bekoort om hare liefelijke nederigheid en eenvoudigheid, maar die ons bovenal lief is, omdat zij, ondanks haar armoede en gebrek toch was een huis Gods, waarin onze voorouders in dagen van druk en vervolging veel zoeten troost en bemoediging vonden en waarmee zij meer dan een en een kwart eeuw de zegeningen des Heeren hadden afgesmeekt over zich en hunne kinderen.

Overgenomen uit: Th. Ign. Welvaarts en Schutjes.

Br. B. v. d. Ven

Im Memoriam,

Tot onze grote ontsteltenis bereikte ons juist vóór het verschijnen van deze aflevering het bericht van de vrij plotselinge dood van ons trouw medelid Herman Hartz op de betrekkelijk jonge leeftijd van 49 jaren,

Wij verliezen in hem een geïnteresseerd en sympathiek medelid en een goed medemens.

MOGE HIJ RUSTEN IN VREDE.

Namens de vereniging zal begin januari voor zijn zielerust een Eucharistieviering plaats vinden. De juiste datum zal nog worden bekend gemaakt.

"Met de beste wensen...."

Met veel genoegen wens ik u allen een feestelijk
jaareinde toe.

Dat begint al met Kerstmis, gezellig en huise-
lijk feest, dan nieuwjaar en tenslotte nog drie-
koningen.

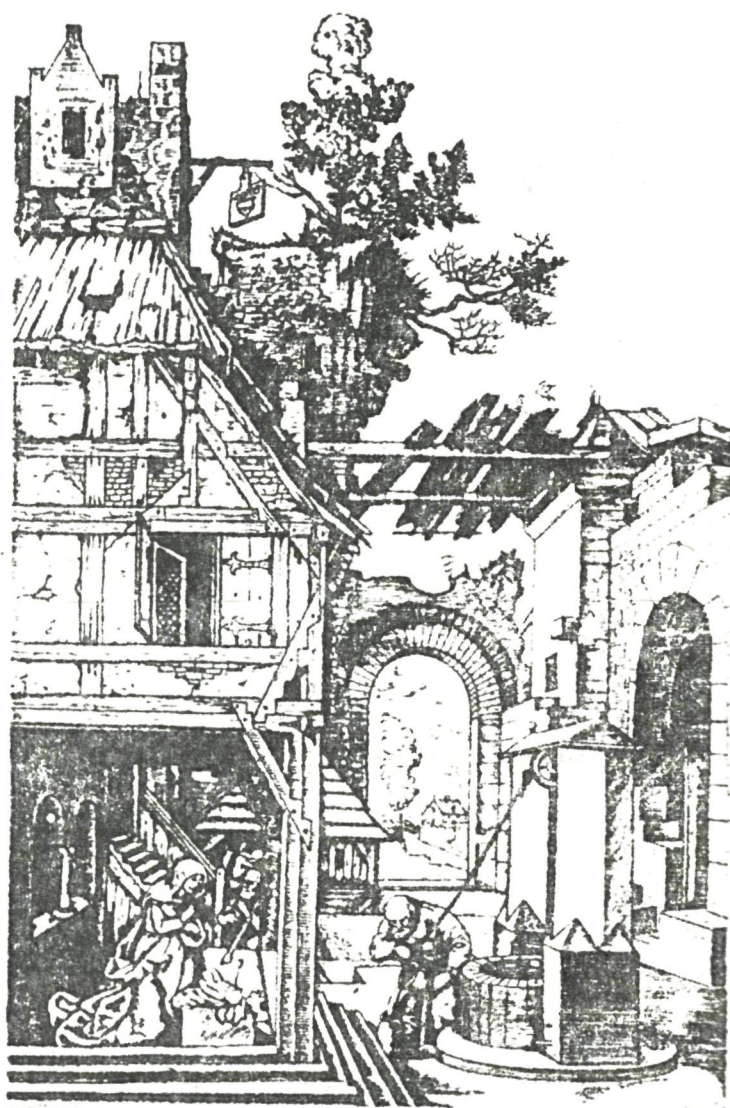
De oorsprong van deze feesten mogen dan
teruggaan tot ver in het verleden; ze mogen te-
rugwijzen naar heidense feesten of naar ger-
maanse of keltische culturen, ja zelfs op grieks
romeinse religies, voor ons blijven het nog steeds
zinvolle en ook feestelijke onderbrekingen van
de lange rij van dagen, die zich al te snel tot
jaren rijgen.

Ieder zal op eigen wijze deze op de eerste
plaats kerkelijke feesten vieren, zij het die
wijze geheel anders dan in onze jeugd. Ik
vind dit persoonlijk niet zo'n verlies, want
er was vroeger ook heel wat hypocrisie
bij.

Daarom wens ik u dus toch een feesteli-
jk jaareinde toe om daarna met des-
te meer moed en durf ook in het nieuwe
jaar allerlei veranderingen en nieuwe
ontwikkelingen te kunnen verwerken.

En laat ik dan toch maar het woord laten
vallen; Zalig Kerstfeest en een gelukkig
en voorspoedig nieuwjaar.

Namens het bestuur
W. Koolen, voorz.

A. DUFER

NASCITA DI GESU